Олеся Бойчук

АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ГРУНТІВ ТА ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ ПОЛТАВЩИНИ

Родюча земля – це безцінне багатство, надане природою людині для забезпечення себе їжею і сировиною. Крім того, їй належить важлива роль у підтриманні збалансованого обміну речовин та потоків енергії, що забезпечує екологічну стійкість біосфери в цілому. Тому пошкодження ґрунту, цієї «шкіри» планети, а тим більше його зруйнування, означає порушення всього механізму нормального природного функціонування екосистеми.

Стратегія земельної політики і погляди на володіння, користування, розпорядження землею, організацію землекористування вплинули на формування структури земельного фонду як нашої країни, так і області та, зокрема, району.

За даними державного земельного кадастру, на кінець 2010 року земельний фонд Полтавської області становить 2 875 068 га, в тому числі 2 175 189 га, або 75,7 % – сільськогосподарських угідь, із них 61,5 % ріллі від загальної площі. Територія Полтавського району становить 126 017 га, в тому числі 93 389 га сільськогосподарських угідь, що складає 4,3 % відповідних угідь області.

Рівень використання сільськогосподарських угідь характеризується середнім виробництвом валової продукції – нині віддача 1 га на території України становить 270–320 євро. У країнах ЄЕС цей показник сягнув понад 2000 євро [1, с. 14]. За період 1999–2010 років спостерігаються значні зміни в площах сільськогосподарських угідь на території Полтавської області в цілому та окремо Полтавського району. Протягом зазначеного періоду в Полтавській області площі ріллі зменшились на 3 266 га, в Полтавському районі, навпаки, зафіксовано їх збільшення на 2 389,14 га; території під перелогами як в області, так і районі зменшились відповідно на 25 940 га та 2 205,12 га; площі земель, зайнятих багаторічними насадженнями, в області зросли на 134 га, в районі – скоротились на 372,17 га; збільшились площі сіножатей: в області на 4 200 га, в районі – на 16,14 га; розширились на 13 879 га площі пасовищ в області, а в районі – спостерігається їх зменшення на 38,8 га.

Земель, які тимчасово виведені з обробітку з метою відновлення їх продуктивності та екологічного стану, забруднених сільськогосподарських угідь, які не використовуються в сільськогосподарському виробництві, у зв’язку з вмістом фізичних, хімічних і біологічних компонентів, що негативно впливають на довкілля (забруднені в результаті техногенних аварій, впливу шкідливих виробництв тощо) на території Полтавської області, в цілому немає, відповідно із даними державної статистичної звітності з кількісного обліку земель (формою № 6-зем).

Слід зазначити, що зміни площ сільськогосподарських угідь

залежать від їх якісного стану, а також від землевпорядних факторів: системи землеустрою (стабільності землекористування, оптимізації структурних угідь, організації сівозмін, здійснення землеохоронних заходів, контурно-меліоративної організації територій), здійснення заходів з охорони земель і підвищення родючості ґрунтів та управлінського фактору. На сьогоднішній день висока розораність земель у комплексі із недосконалістю структури посівних площ та агротехнічних заходів супроводжується інтенсивним зростанням дефіциту в ґрунті гумусу, який є біоенергетичною основою його родючості.

На кінець 2010 року території лісів і інших лісовкритих площ у Полтавській області збільшились до 279 620 га (9,7 % загальної площі), згідно із даними 1999 року – 270 780 га, в Полтавському районі – розширились на площі 19 299,75 га (15,3 % загальної площі району), порівняно із земельно-кадастровим показником 1999 року – 19 125,91 га. Впродовж зазначеного періоду частка площі лісів і інших лісовкритих площ району від цих земель області знизилась із 7,1 до 6,9 %.

У лісах Полтавщини переважають хвойні та твердолистяні породи (сосна, ялина, дуб, явір, клен, ясен).

Основними постійними лісокористувачами є Держкомлісгоспи, Мінагрополітики, Мінекоресурсів, Міноборони, МНС.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної програми «Ліси України» на 2002–2015 роки» від 29.04.2002 № 581 [2, с. 4], якою передбачено поряд зі збільшенням обсягів лісокористування, забезпечення біологічного різноманіття лісів, що сприятиме позитивним змінам довкілля: зменшиться загроза деградації земель, знизиться рівень концентрації парникових газів в атмосфері, що у свою чергу забезпечить істотний внесок у виконання Україною Рамкової Конвенції ООН про зміну клімату і Конвенції ООН про охорону біологічного різноманіття.

На території Полтавської області, в цілому, та Полтавського району свідченням про позитивний результат даної Програми.

Проте, слід зазначити, що за останні роки не обґрунтовані і хаотичні зміни цільового призначення призвели до вилучення лісів під будівництво, зайняття навколо великих міст Полтавської області значних площ особливо цінних орних земель під забудову.

На території Полтавської області, в цілому, та, зокрема, у Полтавському районі забудовані землі за період 1999–2010 років збільшились відповідно на 3 122 і 192,32 га.

Отже, важливими моментами покращення земельних відносин є вдосконалення законодавчої бази щодо раціонального та ефективного використання та охорони земель.

Список використаних джерел

1. Стан та шляхи розвитку земельних відносин і системи землекористування // Журнал «Землевпорядний вісник». – 2008. –

№ 6. – С. 14–17.
Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної програми «Ліси України» на 2002–2015 роки» від 29.04.2002, № 581.